

NGHIÊN CỨU GIÁ TRỊ CỦA PHƯƠNG PHÁP TIÊM CỒN TUYỆT ĐỐI DƯỚI HƯỚNG DẪN CỦA SIÊU ÂM TRONG ĐIỀU TRỊ NANG TUYẾN VÚ LẠNH TÍNH

To investigate the effectiveness of single-session ultrasound-guided percutaneous ethanol sclerotherapy in symptom breast cysts

Dương Hương Lan*, *Nguyễn Thu Hương***,
Nguyễn Công Tiến***, *Phạm Minh Thông****

SUMMARY

Objective: To investigate the effectiveness of single-session ultrasound-guided percutaneous ethanol sclerotherapy in symptom breast cysts

Methods: Breast cysts symptoms patients underwent ultrasound examination and treated by ethanol sclerotherapy at Bach Mai Hospital from July 2019 to February 2020 were investigated. All patients were aspirated using 20-22G needles refilled using 99% ethanol and reaspirated completely after 10 minutes of exposure under ultrasound-guidance. Follow-ups were done by ultrasound examination at one week and 3 months to 6 months by ultrasound examination.

Results: 62 breast cysts (mean volume, 5.01 ± 4.8 ml; range, 0.8 to 22 ml) of 59 patients (mean age, 44.5 years) had symptoms were treated. 7 patients (11.2%) had painful symptoms, 17 patients (27.4%) had felling burn skin, and 15 patients (24.2%) felling uncomfortable while the ethanol sclerotherapy process and all symptoms disappeared after 5 minutes. 26 breast cysts (42%) were disappeared in sonography examinations and 36 breast cysts (58%) reduced in volume (mean 96.4% volume reduced) after one week. At 3 months to 6 months, 61 cysts (98.4%) completely responded therapy as undetectable on sonography, only one cyst (1.6%) was reduced 88.6% in volume. The success of this technique was 100 %, no patient had serve complication such as hemorrhage or abscess

Conclusion: Ultrasound-guided ethanol sclerotherapy is a simple, fast, and safe method in the treatment of symptom breast cysts.

* Viện Huyết học - Truyền máu Trung ương

** Bệnh viện Vinmec

*** Trung tâm Điện Quang, Bệnh viện Bạch Mai

I. ĐẶT VẤN ĐỀ

Nang tuyến vú là tổn thương phổ biến nhất trong các bệnh lý tuyến vú lành tính được phát hiện dưới siêu âm ở những phụ nữ lớn hơn 40 tuổi [1]. Ngày nay, tỷ lệ phát hiện nang tuyến vú có xu hướng tăng lên một phần do tăng số lượng chỉ định siêu âm tuyến vú cũng như các máy siêu âm với độ phân giải cao được sử dụng rộng rãi. Mặc dù các tổn thương nang điển hình thường không có yếu tố nguy cơ gây ác tính nên được theo dõi và không có chỉ định can thiệp. Tuy nhiên, trong những trường hợp nang tuyến vú có biểu hiện lâm sàng như đau, sờ thấy khối hoặc khối nổi gồ trên bề mặt da làm mất thẩm mỹ hoặc gây lo lắng cho bệnh nhân thì có thể có chỉ định can thiệp điều trị [2].

Trước đây, có nhiều phương pháp điều trị nang tuyến vú như mổ bóc bỏ nang, sinh thiết hút bỏ nang dưới hỗ trợ của hút chân không, hay chọc hút nang đơn thuần. Tuy nhiên các phương pháp đó gây xâm phạm nhiều nhu mô vú và tỷ lệ tái phát cao chiếm tới trên 80% [2, 3]. Các phương pháp khác như chọc hút nang kết hợp tiêm cồn hoặc các chất gây xơ hóa sau chọc hút nang đã cho thấy hiệu quả tốt, giảm tỷ lệ tái phát và đang dần được thay thế phương pháp mổ hay chọc hút nang đơn thuần.

Trên thế giới, kỹ thuật tiêm cồn tuyệt đối điều trị nang lành tính ở một số cơ quan như gan, thận, tuyến giáp và tuyến vú đã được báo cáo [2-7]. Tuy nhiên, còn hạn chế về cả số lượng các báo cáo cũng như số lượng bệnh nhân trong từng báo cáo.

Ở Việt Nam, nghiên cứu về phương pháp tiêm cồn trong điều trị nang tuyến giáp đã được thực hiện và cho kết quả tốt [8]. Tuy nhiên, chưa có nghiên cứu nào đánh giá về hiệu quả của phương pháp này trong điều trị nang tuyến vú lành tính. Do vậy, chúng tôi tiến hành nghiên cứu đề tài: *"Nghiên cứu giá trị của phương pháp tiêm cồn tuyệt đối dưới hướng dẫn của siêu âm trong điều trị nang tuyến vú lành tính"* với mục tiêu đánh giá hiệu quả của phương pháp tiêm cồn tuyệt đối dưới hướng dẫn của siêu âm trong điều trị nang tuyến vú lành tính.

II. ĐỐI TƯỢNG VÀ PHƯƠNG PHÁP

1. Đối tượng nghiên cứu

Nghiên cứu mô tả cắt ngang, tiến cứu được tiến hành tại Trung tâm Điện quang Bệnh viện Bạch Mai từ tháng 7/2019 đến tháng 2/2020 với 59 bệnh nhân có

chẩn đoán nang tuyến vú điển hình, có các triệu chứng lâm sàng như đau, khối lồi gây mất thẩm mỹ, có chỉ định **điều trị** diệt nang bằng tiêm cồn tuyệt đối được đưa vào nghiên cứu.

Tiêu chuẩn lựa chọn mẫu: Thứ 1, được chẩn đoán nang tuyến vú lành tính trên siêu âm tuyến vú có 5 dấu hiệu điển hình (khối trống âm, bờ rõ, vỏ mỏng, có tăng sáng phía sau, có bóng cản âm bờ viền). Thứ 2, có một trong số các triệu chứng lâm sàng như đau, sờ thấy khối, mất thẩm mỹ, lo lắng, khó chịu.

Tiêu chuẩn loại trừ: Thứ 1, những bệnh nhân không có đáp ứng đủ 5 tiêu chuẩn của nang điển hình: dịch trong nang không trong, nang có bờ dày, nang có nụ sùi, bờ nang không đều, thùy múi. Thứ 2, các nang biến chứng như nhiễm trùng, chảy máu, áp xe. Thứ 3, những bệnh nhân có yếu tố gây nhiễu (không theo dõi đầy đủ được 3-6 tháng sau điều trị, mất hình ảnh hay số liệu của bệnh nhân).

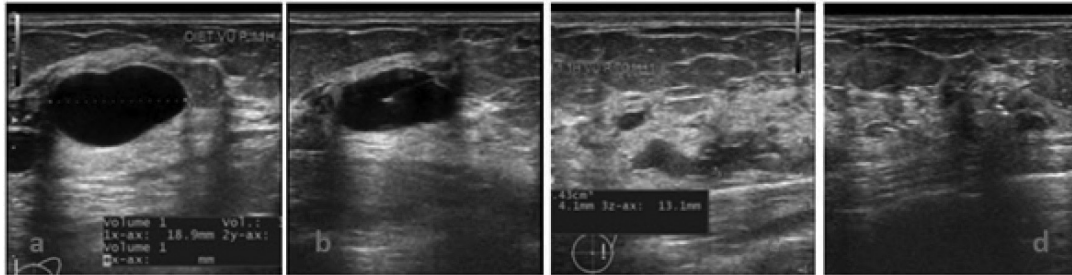
2. Quy trình kỹ thuật

Tất cả các bệnh nhân được siêu âm chẩn đoán nang tuyến vú và thực hiện thủ thuật diệt nang bằng cồn tuyệt đối dưới hướng dẫn của máy siêu âm Hitachi Aloka Arietta V.70 với đầu dò phẳng tần số cao (10-15MHz). Bệnh nhân được giải thích cẩn thận về mục đích, cách thức tiến hành thủ thuật, các thời điểm theo dõi và các biến chứng có thể xảy ra sau khi thực hiện thủ thuật. Tất cả các bệnh nhân đều tự nguyện đồng ý tham gia vào nhóm nghiên cứu.

Trước khi tiến hành thủ thuật tiêm cồn diệt nang, bệnh nhân được đo thể tích nang ($V = 0.52 \times [\text{dài} \times (\text{rộng})^2]$) [9], ước tính thể tích cồn tuyệt đối cần dùng bằng 90% thể tích nang [6]. Sau đó sát khuẩn bằng betadin tại vị trí định chọc kim, sử dụng kim luồn 20G và xilanh 5ml hoặc xilanh 10ml chọc và hút toàn bộ dịch nang. Đánh giá màu sắc dịch nang, thể tích dịch nang được hút ra, đo thể tích dịch nang được hút ra, phết lam kính ra gửi giải GPB. Phần vỏ của kim luồn 20G vẫn được cố định trong lòng nang, từ từ bơm cồn tuyệt đối vào nang dưới hướng dẫn của siêu âm sao cho chắc chắn cồn được bơm vào trong lòng nang, theo dõi phản ứng đau, phản ứng nóng rát của bệnh nhân trong khi bơm cồn. Cố định kim luồn và đợi trong thời gian 10 phút sau đó hút toàn bộ dịch trong nang ra, rút kim,

kiểm tra đánh giá lại nang và nhu mô tuyến vú vị trí lân cận và kết thúc thủ thuật (Hình 1). Bệnh nhân sẽ được kiểm tra đánh giá về thể tích nang và nhu mô tuyến vú sau khi thực hiện thủ thuật 1 tuần, 3 đến 6 tháng để đánh giá hiệu quả điều trị.

Tất cả các bước trong qui trình kỹ thuật từ siêu âm chẩn đoán nang vú đơn thuần, thực hiện thủ thuật và theo dõi đánh giá sau điều trị được thực hiện bởi 1 bác sỹ có chứng chỉ hành nghề về chẩn đoán hình ảnh, có kinh nghiệm về siêu âm vú.

Hình 1. Bệnh nhân 48 tuổi có nang vú phải với thể tích trước thủ thuật là 10 ml (a), hình ảnh kim trong nang khi thực hiện hút dịch (b), thể tích nang còn lại sau thủ thuật là 0.4 ml (c), không thấy hình ảnh nang sau thủ thuật 3-6 tháng (d)

Các biến số phân tích gồm đặc điểm chung của bệnh nhân (tuổi, vú phải trái, mật độ mô vú, vị trí nang), đặc điểm lâm sàng (đau, sờ thấy khối hoặc khối lồi mặt da, mất thẩm mỹ, lo lắng), đặc điểm hình ảnh nang vú (hình dạng nang, kích thước nang, độ dày thành nang), đặc điểm khi thực hiện thủ thuật (đau, nóng rát, tức nhẹ), đánh giá thể tích nang trước và sau điều trị

Thống kê và phân tích số liệu bằng phần mềm EZR phiên bản 1.35. Các biến số liên tục như tuổi, thể tích nang được tính theo chỉ số trung bình và độ lệch chuẩn. Hiệu quả điều trị được tính theo phần trăm thể tích nang sau điều trị so với thể tích nang trước điều trị.

III. KẾT QUẢ

Tổng số 62 nang có thể tích từ 0.8 đến 22 ml (thể tích trung bình 5 ± 4.2 ml) ở 59 bệnh nhân (tuổi trung bình 44.5 ± 6.8 năm) có các triệu chứng lâm sàng đau (29/59 bệnh nhân, chiếm 49 %), lồi mặt da (37/59 bệnh nhân, chiếm 62.7 %), sờ thấy khối (44/59 bệnh nhân, chiếm 74.5 %) được điều trị diệt nang bằng cồn tuyệt đối (bảng 1). Trung bình giảm 96.4 ± 4.8 % (từ 80 – 100 %) thể tích nang sau điều trị 1 tuần và giảm 99.8 ± 1.4 % (từ 88 – 100%) thể tích nang sau 3-6 tháng. Tại thời điểm kết thúc theo dõi 3 đến 6 tháng, 61/62 nang (98.4 %) giảm 100% thể tích, duy nhất 1/62 nang (1.6 %) chỉ giảm 88 % thể tích (thể tích còn 2 ml), tất cả các bệnh nhân đều không có biến chứng nặng nào.

Bảng 1. Những đặc điểm của bệnh nhân

Các biến số	Giá trị trung bình, độ lệch chuẩn
Tuổi (năm)	44.5 ± 6.8 (27 – 69 năm)
Vị trí nang	
1/4 trên ngoài	43/62 (69.4 %)
1/4 trên trong	6/62 (9.7 %)
1/4 dưới ngoài	10/62 (16.1 %)
1/4 dưới trong	0
Đặc điểm lâm sàng	
Đau (bệnh nhân)	29/59 (49 %)

Lồi mặt da (bệnh nhân)	37/59 (62.7 %)
Sờ thấy khối (bệnh nhân)	44/59 (74.5 %)
Lo lắng (bệnh nhân)	59/59 (100 %)
Thể tích nang trên siêu âm	
Thể tích trước thủ thuật (ml)	5 ± 4.2 ml (0.8 – 22 ml)
Thể tích sau 1 tuần (ml)	0.24 ± 0.45 ml (0 – 2.4 ml)
Thể tích sau 3-6 tháng (ml)	0.03 ± 0.25 ml (0 – 2 ml)
Thể tích giảm sau 1 tuần (%)	96.4 ± 4.8 % (80 – 100 %)
Thể tích giảm sau 3-6 tháng (%)	99.8 ± 1.4 % (88 – 100 %)
Đặc điểm bệnh nhân trong thủ thuật	
Cảm giác đau (bệnh nhân)	7/59 (11.8 %)
Cảm giác nóng rát (bệnh nhân)	17/59 (28.8 %)
Cảm giác tức nhẹ (bệnh nhân)	15/59 (25.4 %)
Bình thường (bệnh nhân)	20/ 59 (34,0%)

IV. BÀN LUẬN

Nang tuyến vú là một trong các bệnh hay gặp ở phụ nữ trong độ tuổi trung niên, ngày càng có xu hướng trẻ hóa, và được phát hiện 37,5% trong số những bệnh nhân siêu âm vú [10], mặc dù nang tuyến vú không có nguy cơ chuyển dạng ác tính nhưng có những nang gây đau, một số nang quá to gây lồi trên mặt da, mất thẩm mỹ và tạo các lo lắng cho bệnh nhân, những nang vú có triệu chứng như vậy có chỉ định điều trị. Về điều trị nang vú có nhiều phương pháp, có thể phẫu thuật bóc tách hoặc chọc hút dịch trong nang, nhưng cả 2 phương pháp này đều không được dùng nhiều do can thiệp quá mức hoặc do tỷ lệ tái phát nang sau hút dịch đơn thuần. Gần đây thủ thuật diệt nang bằng cồn tuyệt đối dưới hướng dẫn của siêu âm đã cho kết quả rất khả quan và đã được thực hiện để điều trị nang tuyến giáp, nang gan [4, 8, 11, 12]. Khi bơm cồn tuyệt đối vào nang, cồn tuyệt đối sẽ đi vào trong tế bào, hút nước vào tế bào và gây phá hủy tế bào, khởi động các quá trình xơ hóa làm giảm tỷ lệ tái phát nang. Nghiên cứu của chúng tôi đã chỉ ra rằng kỹ thuật được thực hiện dưới hướng dẫn của siêu âm nên có thể kiểm soát được đầu kim chọc đúng vào nang trong khi hút dịch cũng như khi bơm cồn, do đó tỷ lệ thành công của thủ thuật rất cao đạt hơn 99.8 % và không có biến chứng nặng nào xảy ra trên tất cả bệnh nhân, kết quả này của chúng tôi cũng phù hợp với

một số kết quả trên thế giới [6], điều đó củng cố thêm dữ liệu để chỉ ra rằng thủ thuật diệt nang tuyến vú bằng cồn tuyệt đối là thủ thuật an toàn, hiệu quả và được thực hiện nhanh chóng, là một trong những lựa chọn thay thế để điều trị những nang tuyến vú lành tính có triệu chứng.

Nghiên cứu của chúng tôi cũng có một số hạn chế: thứ nhất, số lượng bệnh nhân chưa nhiều và chủ yếu là các nang vú chưa điều trị nên tỷ lệ thành công của kỹ thuật có thể cao hơn so với nhóm điều trị tái phát; thứ 2, thời gian theo dõi hiệu quả đáp ứng điều trị chưa đủ dài do vậy cần tiếp tục theo dõi 1 đến 2 năm để đánh giá hiệu quả lâu dài của kỹ thuật này.

V. KIẾN NGHỊ

Diệt nang vú bằng cồn tuyệt đối là phương pháp đơn giản, an toàn và hiệu quả, là một trong những phương pháp điều trị những nang vú có các triệu chứng, có thể được thực hiện ở những tuyến cơ sở có trang bị máy siêu âm và bởi các bác sỹ chuyên khoa chẩn đoán hình ảnh vú.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

1. Venta, L.A., et al., *Management of complex breast cysts*. American Journal of Roentgenology, 1999. **173**(5): p. 1331-1336.
2. Álvarez-Fernández, D., et al., *Injection of absolute alcohol into cysts cavities, after cyst aspiration, for*

- treating and reducing the rate of recurrence of benign breast cysts.* Gynecological Surgery, 2010. **7**(3): p. 285-288.
3. Gomes, C., et al., *Sclerosis of gross cysts of the breast: a three-year study.* Eur J Gynaecol Oncol, 2002. **23**(3): p. 191-4.
  4. Cho, Y.S., et al., *Sonographically guided ethanol sclerotherapy for benign thyroid cysts: results in 22 patients.* AJR Am J Roentgenol, 2000. **174**(1): p. 213-6.
  5. Larssen, T.B., et al., *Single-session alcohol sclerotherapy in symptomatic benign hepatic cysts. Long-term results.* Acta Radiol, 1999. **40**(6): p. 636-8.
  6. Ozgen, A., *Effectiveness of single-session ultrasound-guided percutaneous ethanol sclerotherapy in simple breast cysts.* Diagn Interv Radiol, 2016. **22**(3): p. 220-3.
  7. Sung, J.Y., et al., *Symptomatic nonfunctioning parathyroid cysts: role of simple aspiration and ethanol ablation.* Eur J Radiol, 2013. **82**(2): p. 316-20.
  8. Duyên, Nguyễn., *Đánh giá kết quả bước đầu điều trị tổn thương nang lành tính tuyến giáp bằng phương pháp tiêm cồn tuyệt đối dưới hướng dẫn của siêu âm.* 2017.
  9. Nguyen-Thu, H., et al., *Early prediction of triple negative breast cancer response to cisplatin treatment using diffusion-weighted MRI and (18)F-FDG-PET.* Breast Cancer, 2018. **25**(3): p. 334-342.
  10. Rinaldi, P., et al., *Cystic breast lesions: sonographic findings and clinical management.* J Ultrasound Med, 2010. **29**(11): p. 1617-26.
  11. Yang, C.F., et al., *Single-session prolonged alcohol-retention sclerotherapy for large hepatic cysts.* AJR Am J Roentgenol, 2006. **187**(4): p. 940-3.
  12. Larssen, T.B., et al., *Single-session alcohol sclerotherapy of symptomatic liver cysts using 10-20 min of ethanol exposure: no recurrence at 2-16 years of follow-up.* Abdom Radiol (NY), 2016. **41**(9): p. 1776-81.
-

TÓM TẮT

Mục tiêu: Đánh giá hiệu quả của phương pháp tiêm cồn tuyệt đối dưới hướng dẫn của siêu âm trong điều trị nang tuyến vú lành tính.

Phương pháp: 62 nang vú lành tính có triệu chứng (thể tích trung bình của nang: 5.01 ± 4.2 ml) ở 59 nữ bệnh nhân (tuổi trung bình, 44.5 tuổi), được điều trị diệt nang bằng cồn tuyệt đối (99% ethanol) thông qua kim luồn 20-22G dưới hướng dẫn của siêu âm tại Trung tâm Chẩn đoán hình ảnh Bệnh viện Bạch Mai từ tháng 7/2019 đến tháng 2/2020. Hiệu quả điều trị được đánh giá bằng siêu âm tại thời điểm 1 tuần và 3-6 tháng sau điều trị.

Kết quả: Tỷ lệ thành công của kỹ thuật đạt 100%, không có bệnh nhân nào có biến chứng nặng như chảy máu, áp-xe sau thủ thuật. Các phản ứng nhẹ hay gặp như đau trong khi thực hiện thủ thuật 7 nang (11.2%), cảm giác nóng rát 17 nang (27.4%), cảm giác tức nhẹ 15 nang (24.2%), tất cả các phản ứng nhẹ đều hết sau khi thực hiện thủ thuật 5 phút. 26 nang (42%) không còn thấy hình ảnh trên siêu âm, 36 nang (58%) giảm trung bình 96.38% thể tích sau 1 tuần điều trị. Tại thời điểm kết thúc theo dõi 3-6 tháng, 61 nang (98.4%) giảm 100% thể tích và 1 nang (1.6%) giảm 88.6% thể tích, không có biến chứng nào trên tất cả các bệnh nhân.

Kết luận: Điều trị diệt nang vú bằng cồn tuyệt đối một thì dưới hướng dẫn của siêu âm là một trong những phương pháp điều trị diệt nang tuyến vú hiệu quả cao, an toàn, thủ thuật đơn giản, dễ thực hiện.

Người liên hệ: Dương Hương Lan, Email: lanlinhminh@gmail.com

Ngày nhận bài: 15/8/2020. Ngày chấp nhận đăng: 9/9/2020
